

Asia: VN/9978/2024

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä

Lausunnonantajan lausunto

Määritelmät. Näkemyksenne asetusluonnoksen 2 §:n määritelmistä (esim. ovatko määritelmät selkeät, onko tarvetta lisätä määritelmiin jokin käsite?)

Ei

Perustelut:

1. Määritelmiin pitäisi lisätä "käyttöoikeus". Kohdasta tulisi käydä ilmi, että käyttöoikeus sisältää katselun, laatumisen, muokkaamisen lisäksi tulostamisen organisaation lakisääteisten tehtävien toteuttamiseen. Tämä siksi, että THL on sitä mieltä, että potilaslain 5 § säätämä potilaan tiedonsaantioikeuden toteuttaminen tarpeellisella tavalla, mihin sisältynee selvityksen antaminen kirjallisesti, asiakirjaluvutuksen alaista toimintaa.

HE 16/2024 § 72 koskevassa muutoksessa puhutaan oikeudesta toimittaa tietoja sille taholle, johon potilaan hoito ollaan yhteisymmärryksessä siirtämässä. sekä toisaalta oikeudesta saada palaute. Tämän asiakokonaisuuden käyttöoikeudet olisi luontevaa käsitellä myös lakisääteisen käyttöoikeuskäsitteen alla, kun lakimuutoksen muutosvaikutuksia tähän asetukseen arvioidaan.

2. Määritelmä sosiaalipalvelun järjestämisen ja toteuttamisen tietoihin vaikuttaa hyvältä, mutta kun termiä ei hyödynnetä asetuksessa mitenkään, ihmetyttää ko. määritelmän tarpeellisuus.

3. Lopun huomioissa tuodaan esiin ongelmat luovutusten hallinnan asiakasasiakirjojen käyttöoikeuksissa. Kun niitä ei sosiaalihuollon osalta ole laissa listattu sosiaalihuollon perustietoihin, jotka kuuluisivat asiakkuustietoihin, asiasta pitäisi olla jokin huomio tai jopa määritelmä "luovutusten hallinnan asiakirjat".

4. Käsitettä potilaan perustiedot ei määritellä asiakastietolaissa (lain 27§ määrittelee vain kertomukseen kirjattavat perustiedot). Lain §38 pykälässä määritellään sosiaalihuollon asiakkaan perustiedot. Pitäisikö tässä määritellä terveydenhuollon asiakkaan perustiedot, kun sitä kuitenkin tässä on mainittu moneen kertaan.

Käyttöoikeudet sosiaali- ja terveydenhuollon välillä. Ovatko terveydenhuollon käyttöoikeudet sosiaalihuollon asiakastietoihin tarkoituksenmukaiset (18 §)?

Kyllä

Perustelut:

Käyttöoikeudet sosiaali- ja terveydenhuollon välillä. Ovatko sosiaalihuollon käyttöoikeudet potilastietoihin tarkoituksenmukaiset (19 §)?

Kyllä

Perustelut:

Ovat tarkoituksenmukaisia ja erittäin toteutuskelpoinen kokonaisuus tässä lausuntoversiossa

On joitain täsmennettäviä kohtia:

1. potilasyhteenvedosta on kaksi eri sisältöä, toisaalta §2, kohta 4 ja toisaalta §8 kohta 2. Kumpaa ko tarkoitetaan?
2. hoitajakso käsite vaatisi täsmennystä vähintään muistioon, koska se voisi viitata yhtähyvin laitosjaksoon kuin "episodiin" eli jonkin huolen/ongelman/sairauden hoidon kokonaisuuteen
3. toimintakyky ei ole nyt näkymä vaan joukko vähemmän tai enemmän rakenteellisia tietosisältöjä eri näkymillä. Toimintakyvyn saantioikeutta ei voi toteuttaa, ellei kaikkia toimintakykytietoja siirretä omaksi näkymäkseen vastaavalla tavalla kuin diagnoosit

Luovutusluvan kohdentaminen. Onko ehdotus luovutusluvan kohdentamisesta asiakkaan näkökulmasta ymmärrettävä ja selkeä?

Kyllä

Perustelut:

Huolimatta siitä, että on kiusallista, että luovutuslupa edelleen sisältää sekä tiedon mistä että tiedon kenelle, kokonaisuus vaikuttaa ymmärrettävältä. Joitain täsmennyksiä kuitenkin tarvittaisiin.

1. työterveyshuollon osalta, tarkoitetaanko palvelunantajaa merkityksessä työnantaja vai työterveyshuollon tuottaja?
2. sanamuodosta ei selviä, tarkoittako 1. ja 2. momenttien kohdan 1 a-kohtien kohdentaminen hyvinvointialueelle + Helsinki eriteltynä hyvinvointialueittain vai yhteensä a kohdassa mainituille? Kannatamme ehdottomasti jälkimmäistä vaihtoehtoa. Sosiaalihuollossa siksi, että henkilöllä voi olla vain yksi, mutta mahdollisesti vaihtuva "koti"hyvinvointialue. Terveystenhuollossa siksi, että asiakas voi erilaisista syistä asioida kerta- tai pysyväisluonteisesti usealla hyvinvointialueella.

3. koskeeko terveydenhuollon laatimat todistukset ja lausunnot sekä toiselle taholle laadittujen kopioita että mahdollisia sote sisäiseen käyttöön laadittuja

4. Luovutusluvan kohdentamisessa käytetyt käsitteet ovat hyvällä tasolla. Toivottavasti tässä valittua tasoa ei enää lähdetä rajaamaan, esim. näkyisiin terveydenhuollossa tai asiakirja- tai prosessitasoon sosiaalihuollossa. Olisiko mahdollista esim. muistiossa tuoda esiin se, että rajaaminen lisää tekee asiasta asiakkaan kannalta hyvin vaikean ymmärtää, koska eri asiakirjojen tai näkymien sisältö ei voi kuulua ns. kansalaisen perusosaamiseen.

Luovutusluvan kohdentaminen. Vastaako luovutusluvan kohdentaminen sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan tarpeita?

Kyllä

Perustelut:

Kyllä vastaa. Huomioiden kuitenkin, että hyvinvointialueet + Helsinki olisi ei yksilöiden nimettävä/laadittava luovutuslupa.

Luovutusluvan kohdentaminen. Onko luovutusluvan mukainen lupien kohdentaminen toteutettavissa esitetyllä tavalla asiakas- ja potilastietojärjestelmiin (huomioiden sekä uusien tietorakenteiden mukaisesti tallennetut tiedot että aiemmin tallennetut tiedot)?

Kyllä

Perustelut:

Ydin UNAn käyttäjät ovat kaikki hyvinvointialueen toimijoita, joten on toteutettavissa nyt.

Arvionne asetuksen mukaisen luovutusluvan tietojärjestelmätoteutukseen tarvittavasta ajasta ja kustannuksista:

Ydin UNA pystyy toteuttamaan tämän asetusluonnoksen mukaiset rajaukset nyt lukuun ottamatta toimintakykyä ja hoitosuunnitelmaa. Kanta palvelupyynnöt mahdollistavat hauissa näkymärajaukset, mutta ei muita (toimintakykyrakenne ja hoitosuunnitelma). Kustannuksia syntyy muutoksista noin 3 henkilötyökuukauden verran.

Muita kommentteja asetusluonnoksesta:

1. terveydenhuollon sisäisistä oikeuksista on 9 eri ilmaisua, jotka eivät eroa lopulta toisistaan, koska kaikissa on sana "koskevat". Käsittääksemme selvittäisiin neljällä eri vaihtoehdolla: omaa tehtävää koskevat, palvelunantajan omat, antamaansa palvelua koskevat ja omaa ammattiryhmää, erikoisalaa tai antamaansa palvelua koskevat. Muut nyt luonnoksessa olevat vaihtoehdot voisi korvata seuraavasti: kyseistä palvelua koskevat muotoon "antamaansa palvelua koskevat", kyseiseen seulontaan liittyvät muotoon "antamaansa palvelua koskevat", omaa ammattiryhmää, erikoisalaa koskevat muotoon "omaa ammattiryhmää, erikoisalaa tai antamaansa palvelua koskevat", laskutukseen liittyvät palvelunantajan omat muotoon "omaa tehtävää koskevat", tehtävän edellyttämät palvelunantajan omat muotoon "omaa tehtävää koskevat".

2. terveydenhuollon sisäisissä oikeuksissa on kaksi erisisältöistä potilasyhteenveto-käsitettä (§2, kohta 4 ja §8 kohta 2), onko tarpeellista?

3. sosiaalihuollon asiakkuustiedoissa olevaa riskitiedon käsitettä tulisi tarkentaa. Ovatko ne potilasrekisterin riskitietoja? Jos ovat, voiko sosiaalihuolto itse täydentää/päittää niitä tai näyttää niistä vain osan?

4. neuropsykologian merkinnät eivät saisi mennä psykologian tietojen mukaisesti, koska niissä on nimenomaan toimintakykytietoa.

5. lääkkeiden käytön arviointiin ja opastukseen osallistuvalla ammattihenkilöllä tuli olla oikeus terveystieteiden- ja hoitosuunnitelmaan (§8, 1. momentti)

6. hoitosuunnitelma-käsite kaipaisi tarkennusta - tarkoitetaanko sillä ongelma/sairauskohtaista suunnitelmaa vai jotain hoitotyön käsitettä vai kumpaakin? Nykyisillä Kanta-palvelupyynnöillä tällaista käsitettä ei voida rajata.

7. HE asiakastietolain muuttamisesta on muutoksia §54 osalta liittyen oikeuteen luovuttaa tietoa asiakkaan kanssa sovitulle palveluntarjoajalle ja toisaalta oikeudesta saada hoitopalaute. Miten tämä ilmenisi käyttöoikeusasetuksessa? Käsite lähete ehkä kattaisi toteuttajalle toimitetut tiedot, mutta miten on ajateltu käyttöoikeus hoitopalautteeseen? Onko sopimisesta tulossa 17. luvutustyyppi sosiaali- ja terveydenhuoltoon?

8. Asiakastietolain 27 §, 2. momentti, kohta 9 listaa asiakkaan suostumuksen potilasrekisterin perustietoihin kuuluvaksi potilasasiakirjaksi. Sosiaalihuollon osalta vastaavassa 38§ ei ole käsitelty. Säilytysaikaliite nimeää suostumusten lisäksi myös luovutusluvat ja kiellot asiakasasiakirjoiksi. Suostumusten tiedonsaantioikeutta ei ole mainittu asetuksessa erikseen. Näyttäisi siltä, että kyse olisi kuitenkin terveydenhuollon perustietoihin ehkä sisältyvä potilaan perustieto, ja voisi olla sosiaalihuollon asiakkuustieto. Jos näin on, pitäisikö asetuksen 19§ sisältää oikeus terveydenhuollon potilaan perustietoihin? Asiakkuustietoihin ei ole listattu edes muistiossa tiedon luovutukseen liittyviä luvituksia. Miten käsitellään näiden asiakirjojen tiedonsaantioikeus, kun ne koskevat sekä so että te toimintaa?

10. 4 § terveydenhuollon palveluiden luokitus on nyt hyvä. Toivomme, että valmistelussa oleva palveluluokituksen uudistus sisältää samat luokat – nyt ei valmistelun perusteella ole. Tulee hyvin haastavaksi käyttää eri luokituksia tiedon käyttöoikeuksissa ja palveluiden laajimman käyttötarkoituksen luokittelussa.

Kortekangas Pirkko
UNA OY